

KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL

A meta-adatelemzések és a kismintás adatfelvételek összekapcsolásának lehetőségei az adóelkerülések és az adócsalások feltárásában

Ritzlné Kazimir Ildikó
ildiko.ritzln@ksh.hu

2019. november 21.

Tartalom

- Téma jelentősége
- Elméleti háttér
- Adatok
- Módszer
- Eredmények
- További kutatási lehetőségek, problémák

Téma jelentősége

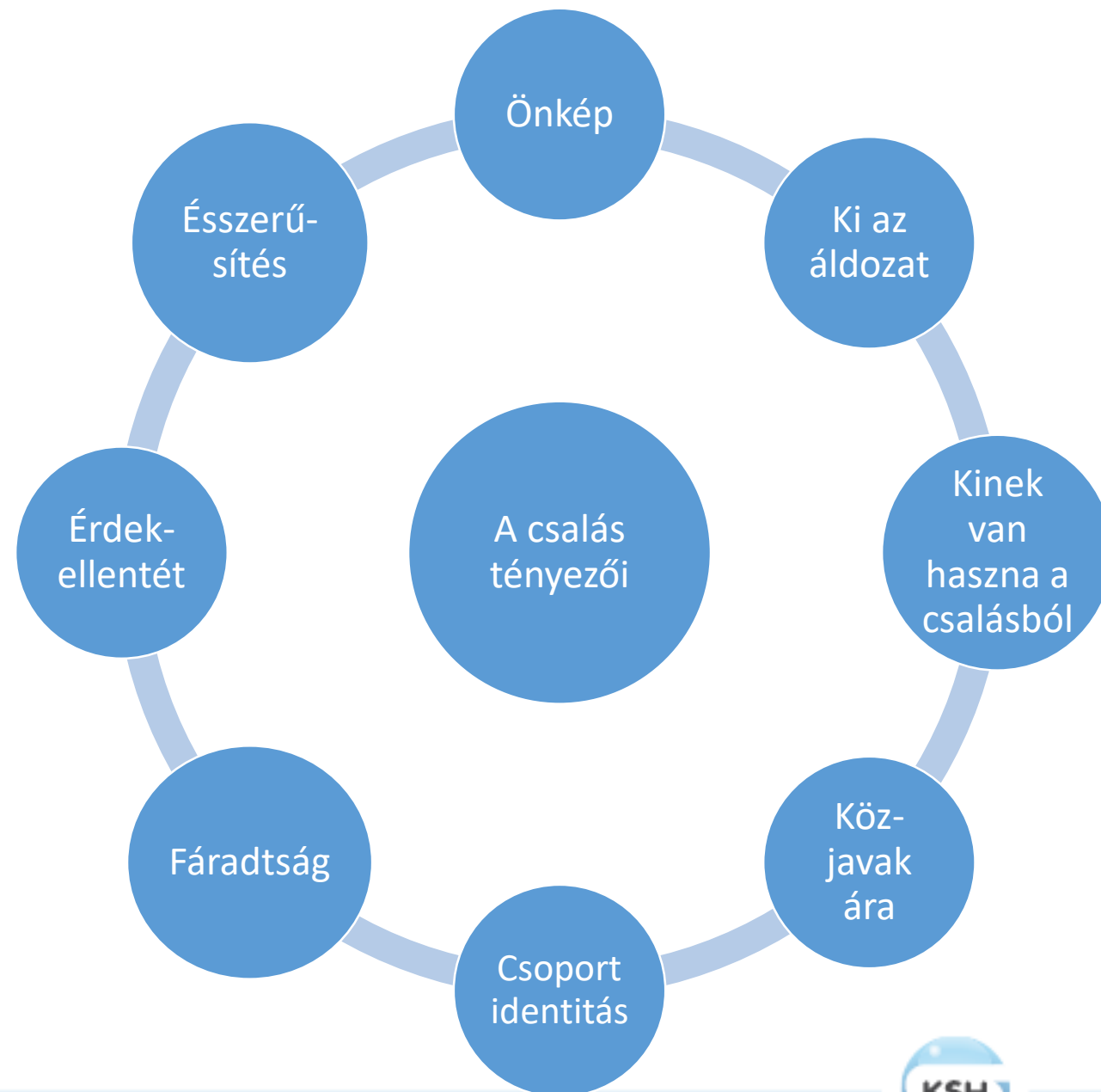
- Adóelkerülés → nem megfigyelt hozzáadott érték – GDP és jövedelem hatás
- Költségvetési kockázat
- Tabular approach, ajánlott módszerek

Az Európai Bizottság ÁFA rés becslése az elméleti ÁFA-hoz viszonyítva (%)

Elméleti háttér

- Adóelkerülés elméleti magyarázata:
 - Mikroökonómia – Gary Becker
 - Kísérleti közgazdaságtan – Dan Ariely
- Szociológia
- Marx
- Politikatudomány – Hétköznapi ellenállás
- Antropológia

Elméleti háttér

Meta analízis:

- Hasonló kérdésre választ kereső vizsgálatok adataiból készült összevont elemzés
- Valamely hipotézis vizsgálata sokkal nagyobb mintán végezhető el
- Hátrány: a publikációs torzítás hatását nem lehet kiküszöbölni

→ Általában publikált tanulmányok eredményeinek általánosítására szolgál, de eltérő minták összehasonlítására is használható.

Háttér – történeti áttekintés

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Legmagasabb ÁFA kulcs	20%			25%			27%				
Gazdaság jellemző állapota			Gazdasági válság								
Fontosabb adminisztratív intézkedések							Fordított adótás a mezőgazdaságban	Belföldi tételes jelentés bevezetése	Online kassa bevezetése	EKÁÉR	

Adatok

- Vállalkozás szintű adatbázis:
 - Adóellenőrzés eredmények:
 - Éves adatátadás, átfedő minta
 - Szisztematikus kiválasztás
 - Társasági adó
 - ÁFA
 - KSH Gazdálkodó Szervezetek Regisztere
- 2005. évi árra láncolt bruttó hozzáadott érték implicit árindexe
- Vizsgált időszak: 2006-2016

Hipotézisek

- Változatlan áron a mintákban lévő adóellenőrzés eredmények tekinthetők-e homogénnek változatlan áron?
- Mely tényezők indokolják a minta heterogenitását?
 - Adókulcsok változása?
 - Válság?
 - Intézményi változások?

Módszer

Feltételek

- Mi a kérdés?
- Összevethető-e a minta?

Adatok összeállítása

- Szisztematikus – minden év adatállománya
- Egységes formátum kialakítása

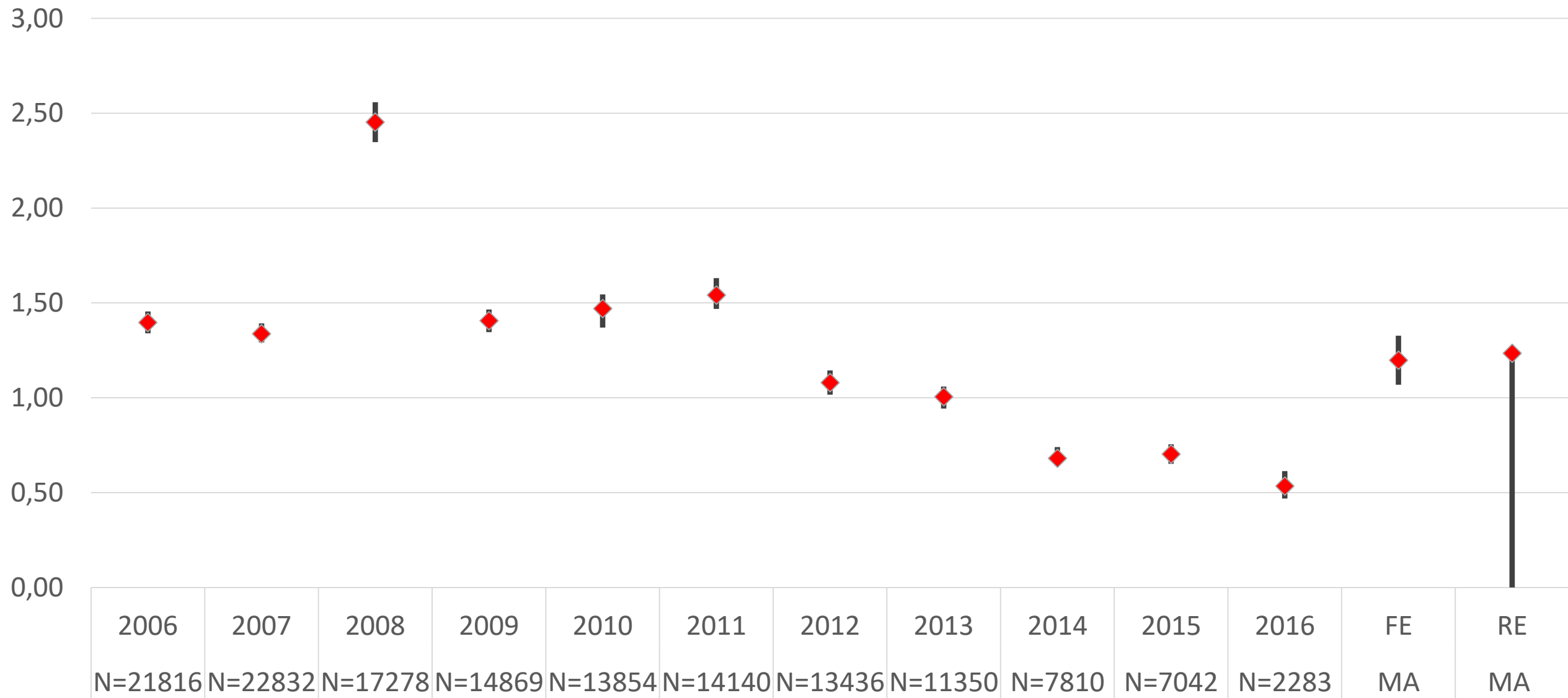
Metaanalízis

- Hatásnagyság mutató – effect size
- Forest plot
- Átlagos hatás – súlyozott átlaggal – inverse variance weighting $w_i = \frac{1}{SE_i^2}$
- Fix és random hatás

Diagnosztikák

- Metaanalízisre vonatkozóan
- Nyers adatokra vonatkozóan
- Publikációs torzítás megítélése

Forest plot a 2005. évi árra átszámított, be nem fizetett ÁFA medián értékére, mFt

Az egyes minták összehasonlítása

- A minták nem tekinthetők homogénnek.
- Adókulcsok:
 - Effektív adókulcs: a tárgyidőszakot terhelő adó és az adóalap hányadosa
 - Az effektív adókulcs és a tárgyidőszakban be nem fizetett adó közti korreláció nem szignifikáns és nullához nagyon közeli értékeket vesz fel
 - Az adókulcsok nincsenek hatással az adóelkerülésre a mintában az összes vizsgált évben → emiatt a meta-analízissel az egyes minták alakulása és az adókulcsok közti összefüggés nem vizsgálható.

Az egyes minták összehasonlítása

- Válság és az intézményi változás hatása →
 - 2008 outlier, további elemzést igényel
 - 2006-2012 homogénnek tekinthető a 2008 kivételével, a válság nem különbözik szignifikánsan
 - 2013-2016 időszak szintén homogénnek tekinthető → az intézményi változások jelentősen csökkentették az adóelkerülés szintjét.
- Az intézményi változások az adóelkerülés csökkentésére irányuló intézkedések voltak a vizsgált időszakban

Kérdések

- Az adókulcsnak nincs kimutatható hatása az adóelkerülésre a minta alapján
- A válság és a fellendülés időszaka szintén nem befolyásolja a mintában az adóelkerülés szintjét
- Az adminisztratív, intézményi változások az adóelkerülés csökken
- Publikációs torzítás az adóhatóság szelektív kiválasztásának köszönhető
- Az adóalanyok közti interakciók hatása ezen az adatbázison nem tesztelhető